

Οι μαρτυρίες για τα λείψανα του Βαπτιστή Ιωάννη

/ [Πεμπτούσια](#)

Στο πλαίσιο των δημοσιεύσεων της μελέτης του Δρος Β. Ταμιωλάκη (προηγούμενο άρθρο: <http://www.pemptousia.gr/?p=60631>), για τις περιπέτειες των λειψάνων του Τιμίου Προδρόμου και των σχετικών με αυτά θαυμάτων, προχωρούμε σήμερα με ένα απόσπασμα που αφορά σε περαιτέρω μαρτυρίες για τους θησαυρούς αυτούς της Χριστιανοσύνης.

[joao-batista2](#)

Τέλος, σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ο τάφος του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου ήταν κοντά στους τάφους των γονέων του, της Ελισάβετ και του Ζαχαρία[13]. Είναι, λοιπόν, πιθανόν να υπήρχε εκεί κάποιος οικογενειακός τάφος. Λογικό, επίσης, ήταν οι μαθητές του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου να επιλέξουν στη Σεβάστεια ένα χώρο, όπου και άλλοι Προφήτες είχαν ταφεί, και, συγκεκριμένα, οι Προφήτες Ελισσαίος και Οβδιού. Σύμφωνα με την παράδοση για ταφή του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου στη Σεβάστεια είναι, τέλος, και η αναφορά πως ο Ευαγγελιστής Λουκάς πήρε την χείρα του Βαπτιστού από τη Σεβάστεια και τη μετέφερε στην πατρίδα του, την Αντιόχεια[14].

Για περίπου 300 χρόνια δεν έχουμε καμία ιστορική αναφορά για τα λείψανα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου. Τον τέταρτο αιώνα αναφέρεται σε διάφορα κείμενα πως λείψανα του Βαπτιστού φυλάσσονταν μαζί με λείψανα των Προφητών Ελισσαίου και Οβδιού σε μοναστήρι στη Σεβάστεια της Παλαιστίνης. Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ιουλιανού του παραβάτου, το 361-362 μ.Χ., ειδωλολάτρες έβγαλαν τα οστά των οσίων ανδρών απ' τις λειψανοθήκες, τα τεμάχισαν, τα ανακάτεψαν με οστά ζώων και άλλα τα έκαψαν, ενώ άλλα τα πέταξαν[15]. Μοναχοί απ' την Ιερουσαλήμ, που βρέθηκαν εκεί, περισυνέλεξαν όσα περισσότερα οστά μπορούσαν και τα πήγαν στον ιδρυτή της Μονής τους Φίλιππο. Γράφει ο Ρουφίνος στην εκκλησιαστική του ιστορία:

«Τις ημέρες του Ιουλιανού, η θηριωδία των εθνικών ξέσπασε με κάθε δυνατή βία, καθώς οι χαλινοί τους είχαν χαλαρώσει. Εξ αιτίας αυτού, συνέβη κοντά στη Σεβάστεια, πόλη της Παλαιστίνης, να επιδράμουν στον τάφο του Ιωάννου του

Βαπτιστού με επιθετική διάθεση και βέβηλες χείρες. Σκόρπισαν τα οστά του, και μετά, αφού τα συγκέντρωσαν ξανά, τα έκαψαν με φωτιά και σκόρπισαν τις ιερές στάχτες στους αγρούς και την ύπαιθρο, αφού πρώτα τις είχαν ανακατέψει με χώμα. Αλλά η πρόνοια του Θεού κανόνισε ώστε μερικοί μοναχοί από το μοναστήρι του Φιλίππου, του άνδρα του Θεού, να πάνε από την Ιερουσαλήμ να προσευχηθούν εκεί, ακριβώς εκείνη τη στιγμή.

Όταν είδαν πως τέτοιο έγκλημα είχε διαπραχθεί από ανθρώπινα χέρια – ωστόσο με κτηνώδες πνεύμα – προτιμώντας τον θάνατο από την ατίμωση τέτοιου ανοσιουργήματος, με ζήλο συνεπλάκησαν με εκείνους που μάζευαν τα οστά για να τα κάψουν. Αφού τα συγκέντρωσαν με μεγάλη ευλάβεια, όσο ήταν δυνατόν να γίνει αυτό, άφησαν κρυφά τους κατάπληκτους και παράφρονες παγανιστές, και μετέφεραν τα ευλογημένα λείψανα στον άγιο πατέρα τους Φίλιππο»[16]. Μέρος των ιερών λειψάνων εστάλη στον Άγιο Αθανάσιο, Πατριάρχη Αλεξανδρείας. Ο Μέγας Αθανάσιος τα τοποθέτησε, παρουσία μαρτύρων, σε λειψανοθήκη, την οποία τοποθέτησε σε κρύπτη, στο κοίλωμα ενός τοίχου, το οποίο στη συνέχεια σφράγισε, κρατώντας μυστική την έλευσή τους, λόγω της ταραχής των καιρών.

Τον τόπο φύλαξής τους γνώριζαν κάποιοι ιερείς και ο μετέπειτα Πατριάρχης Αλεξανδρείας Θεόφιλος, που τότε ήταν αναγνώστης. Το 395 ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας, πλέον, Θεόφιλος, μετέτρεψε το Σαραπείο σε χριστιανικό ναό. Οικοδόμησε ειδικό κουβούκλιο στο κέντρο του Ναού και εκεί τοποθέτησε τα λείψανα του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου[17].

[13] Βλ. Carla Benelli, Associazione Pro Terra Sancta, *The Tomb of Nabi/St. John the Baptist in Sabastiya: Documentation and Historical Analysis*, ο.π., σελ. 5.

[14] Το γεγονός μνημονεύεται στο Συναξάριον της 7^{ης} Ιανουαρίου. Στις 7 Ιανουαρίου εορτάζεται η Σύναξις του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, που υπούργησε το μυστήριο της Βάπτισης του Κυρίου. Ταυτόχρονα, εορτάζεται και η μετακομιδή της δεξιάς χειρός του Βαπτιστού, κατά τους χρόνους του Ρωμανού και του Κωνσταντίνου, των Πορφυρογεννήτων, απ' την Αντιόχεια, όπου το είχε μεταφέρει ο Ευαγγελιστής Λουκάς, στην Κωνσταντινούπολη (περί το 956-957). Βλ. Γεωργίου Κεδρηνού, *Σύνοψις Ιστοριών*, 640, P.G. 122, 69. Λόγο σ' αυτή την μετακομιδή έχει συγγράψει και ο Θεόδωρος ο Δαφνοπάτης και Ασηκρήτης. Ο λόγος σώζεται στον 6^ο κώδικα της I. M. Παντοκράτορος Αγίου Όρους, Κώδ. 6, Λόγος ΚΔ', φυλ. 100-106. Βλ. και Νικοδήμου του Αγιορείτου, *Συναξαριστής των Δώδεκα Μηνών του Ενιαυτού*, Συναξάριον 7^{ης} Ιανουαρίου, Εκδόσεις Ορθόδοξος Κυψέλη, Επανεκδόσεις Ε', τομ. Γ', σελ. 40-42, και *Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τομ. Α', Έκδοσις Ε', Αθήναι 1973, Συναξάριον 7^{ης} Ιανουαρίου, σελ. 179-182, «Τῇ Ζ΄ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Σύναξις τοῦ Τιμίου Προφῆτου Προδρόμου καὶ

Βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Συνέδραμε δὲ καὶ ἡ τῆς παντίμου τούτου χειρὸς πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν συνέλευσις».

[15] Βλ. Θεοδωρήτου Κύρου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Γ΄, Γ΄, P.G. 82, 1092, « Ἐν Σεβάστη δέ, ἥ καὶ αὕτη εἰς τὸ προειρημένον ἔθνος τελεῖ, Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ τὴν θήκην ἀνέωξαν, πυρὶ τὲ παρέδωσαν τὰ ὅστ᾽, καὶ τὴν κόνιν ἐσκέδασαν », καὶ Φιλοστοργίου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Ζ΄, Δ΄, P.G. 65, 541, « Ὅτι τῶν Ἑλληνιστῶν τὰ ἀτοπώτατα κατὰ τῶν Χριστιανῶν πανταχοῦ παλαμωμένων, καὶ τοῦτο τοῖς ἀσεβέσι κατὰ Παλαιστίνην δεδραματούργηται. Τὰ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου ὅστ᾽ καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου (ἐκεῖ γὰρ ἄμφω ἐτέθαπτο) τῶν θηκῶν ἐξελόμενοι, καὶ ζώων ὅστοις ἀλόγων συγκαταμίξαντες, ὁμοῦ πρὸς κόνιν κατεύκαυσαν, καὶ εἰς τὸν ἀέρα διεσπείραντο». Ἡ βεβήλωση των οστών του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστοῦ αναφέρεται καὶ ἀπὸ μεταγενέστερους ιστοριογράφους. Βλ., π.χ., *Χρονικόν Πασχάλιον*, P.G. 92, 740, Γεωργίου Κεδρηνοῦ, *Σύνοψις Ιστοριῶν*, 305, P.G. 121, 581 καὶ Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Ι΄, ΙΓ΄, P.G. 146, 476. Κατὰ τον George Kazan, ἡ ιστορική ἀναφορά γιὰ τὴν βεβήλωση των οστών καὶ των δύο Προφητῶν ταυτόχρονα ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρεις, «μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψει τὸ ἐνδεχόμενον κάποιου ἀναδιπλασιασμοῦ των τμημάτων των λειψάνων» (Βλ. George Kazan, *The Head of St. John the Baptist – the Early Evidence*, London 2012, στο www.sjc.ox.ac.uk/3758/St-John-The-Baptist-Conference.html). Ὁ καθηγητὴς ἀπ' τὴν Οξφόρδη Dr George Kazan διεξήγαγε δική του ἐρευνα γιὰ τὴν ἱστορία των λειψάνων τοῦ τιμίου Προδρόμου, τὴν ὁποία παρουσίασε σὲ εἰσήγηση στο ἐιδικὸ συνέδριον ποὺ ἐγένετο πρὸς τιμὴν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου στὴν Οξφόρδη, με ἀφορμὴ τὴν εορτὴ τοῦ Προδρόμου καὶ τὴν εὑρεση των τιμίων οστών στὴ Σωζόπολη. Σ' αὐτὴ τὴν εἰσήγηση ἀναφέρει πολλὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία των λειψάνων τοῦ Αγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου με βάση ἀρχαῖες ἱστορικὲς μαρτυρίες. Στὸ ἔργο του χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ κλασικὸ ἔργο τοῦ Charles Du Fresne, Sieur Du Cange, *Traite Historique du Chef De S. Jean Baptiste*.

[16] Βλ. Ρουφίνου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Β΄, ΚΗ΄, P.L. 21, 536-537. Ὁ Ρουφίνος μετέφρασε στα λατινικά τὰ δέκα βιβλία τῆς Εκκλησιαστικῆς Ιστορίας τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας, συνενώνοντας τὸ ἑνᾶτο καὶ τὸ δέκατο σὲ ἓνα βιβλίο, ὥστε τὰ 10 βιβλία τῆς ἱστορίας τοῦ Εὐσεβίου νὰ περιέχονται στα ἐννέα πρῶτα βιβλία τῆς δικῆς του ἱστορίας. Προσέθεσε τὴ δική του συνέχεια τῆς ἱστορίας τοῦ Εὐσεβίου σὲ δύο βιβλία, τὸ δέκατο καὶ τὸ ἐνδέκατο, ποὺ καλύπτουν τὴ χρονικὴ περίοδο ἀπὸ τὸ 325 ὡς τὸ 395. Βλ. τὰ δύο βιβλία στα λατινικά στο P.L. 21, 461-540. Πρόσφατα, τὰ δύο αὐτὰ βιβλία ἐξεδόθησαν καὶ σὲ ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ Philip R. Amidon. Βλ. Philip R. Amidon (Transl.), *The Church History of Rufinus of Aquileia, Books 10 and 11*, Oxford University Press, New York 1997.

[17] Βλ. Ρουφίνου, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, Β΄, ΚΓ΄-ΚΗ΄, P.L. 21, 529-537, καὶ

Ιωάννου Νικίου, *Χρονικόν*, 128, 42, London 1916, σελ. 74-75. Πρβλ. και Θεοφάνους, *Χρονικόν*, P.G. 108, 212.